

**UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI
FACULTATEA DE FILOLOGIE
CATEDRA DE LIMBA ROMÂNĂ**

**Curriculum disciplinar la
Limba română contemporană (Lexicologia)**

Specialitățile

Limba și literatura română și limba engleză,

Limba și literatura română și limba franceză,

Limba și literatura română și limba germană

(studii cu frecvență la zi)

Autori: Gheorghe Popa,
Aurelia Bîrsanu,
Svetlana Stanțieru

Discutat în ședința Catedrei de limba română

din _____, proces-verbal nr. _____

Aprobat în ședința Consiliului Facultății de

Filologie din _____, proces-verbal _____

Bălți, 2012

I. Preliminarii

Disciplina Limba română face parte din modulul Limba și Literatura A, fiind disciplină de specialitate și obligatorie. Disciplina Limba română contemporană (Lexicologia) constituie al doilea compartiment al LRC, ca mod de succesiune metodică, dar și în sens de importanță științifică. Astfel, de faptul cum va fi însușit materialul la această disciplină, va depinde, în mare măsură, soliditatea cunoștințelor achiziționate la celelalte subdiviziuni ale limbii, pentru că unitățile lexicale constituie unitățile de bază ale sistemului limbii. Dat fiind nivelul diferit de pregătire al studenților, procesul instructiv se va structura pe principiul actualizării cunoștințelor asimilate anterior, aprofundându-le și consolidându-le, indicând exemple concrete de abordare funcțională și aplicativă a materiei lingvistice. Cursul Limba Română Contemporană (Lexicologia) este una dintre disciplinele studiate conform planului cadru în anul I de studii.

Lexicologia este disciplina filologică care studiază componenta lexicală a unei limbi, înglobând tot ce ține de studiul cuvântului și al vocabularului ca parte integrantă a unei limbi. Locul lexicologiei între științele umanistice este acela al unui cadru de metode și procedee pentru o analiză de anvergură a structurii și funcționării lexicului sau vocabularului limbii române. Bogăția unei limbi constă în bogăția și varietatea vocabularului ei, iar schimbările care au loc în societate se reflectă în vocabular, considerat cel mai flexibil, labil și deschis compartiment al limbii.

Importanța cursului poate fi relevant argumentată prin afirmația lingvistului Antoine Meillet: „Orice vocabular exprimă o civilizație”.

II. A. Obiectivele generale ale disciplinei

- să identifice conceptele fundamentale din domeniul lingvisticii, filologiei;
- să realizeze o apreciere argumentată a fenomenelor lingvistice;
- să aplice cunoștințele filologice generale și de specialitate în procesul activității instructiv-educative;
- să-și îmbogățească permanent calificarea profesională, să aplice procedee eficiente de identificare, selectare și utilizare a informației, să se orienteze în literatura de specialitate și în bibliografia înrudită specializării;
- să completeze cunoștințele teoretice în funcție de noile realități ale activității profesionale;
- să compare unitățile lexicale, formele paradigmatică ale limbii A, cu unitățile și formele atestate în limba B;
- să demonstreze abilitățile de a discerne, sistematiza, analiza și generaliza fapte legate de comunicarea orală și scrisă în limba literară A;
- să evalueze eficiența activității profesionale și să identifice necesitățile de formare continuă în domeniul limbii A.

B. Obiectivele specifice ale disciplinei

1. Cunoaștere și înțelegere

- să se familiarizeze cu sistemele și subsistemele limbii;
- să definească noțiunile fundamentale ale disciplinei;
- să identifice în text axa lexicală;
- să decodeze sensurile textului analizat;
- să comenteze în termenii respectivi relațiile de formă și conținut dintre unitățile de vocabular;
- să perceapă principiile și premisele funcționării vocabularului limbii române.

2. Aplicare

- să aplice cunoștințele teoretice;
- să demonstreze importanța teoretică și practică de studiere a lexicologiei;
- să analizeze lexical un text;

- să excerpteze din texte sinonime, omonime, antonime, frazeologisme;
- să utilizeze sensurile cuvintelor polisemantice;
- să alcătuiască / grupeze cuvintele în familii lexicale;
- să identifice tipologia sensurilor unui cuvânt.

3. Integrare

- să conștientizeze particularitățile definiției ale conceptelor de cuvânt, sens, semnificație etc.;
- să-și formeze repere de analiză a fenomenelor de limbă studiate în plan funcțional;
- să ilustreze statutul nivelului lexical în baza sistematicității și istoricității limbajului uman;
- să stabilească importanța aplicării metodelor și procedeele de cercetare a aspectelor de lexicologie;
- să identifice structura etimologică a vocabularului limbii române;
- să conștientizeze particularitățile relațiilor semantice și lexicale în sistemul limbii.

III. Sugestii metodologice

Realizarea obiectivelor și a conținutului disciplinei se va efectua prin aplicarea metodelor clasice și a strategiilor de tip inductiv-deductiv, algoritmicizat, evaluativ-situativ, pe tehnicile de dezvoltare a gândirii critice/creative: dezbaterile, lectura comentată și discuțiile ghidate etc. Se va miza pe o alternanță constructivă dintre îmbinarea productivă/optimă a metodelor clasice cu cele moderne.

IV. Activități de învățare și cercetare

1. seminare (dezbateri, discuții ghidate, studii de caz etc.);
2. referate, eseuri;
3. portofoliu.

V. Administrarea disciplinei

Codul disciplinei în planul de învățământ	Anul de studii	Sem.	Numărul de ore						Evaluarea		Responsabil de disciplină
			Total	Cont. dir.	C	S	L	L. ind.	Nr. de credite	Forma de ev.	
S102O114	I	II	125	75	30	30	15	50	4	E	A. Bîrsanu

VI. Tematica și repartizarea orientativă a orelor la prelegeri

	Conținuturi		Bibliografie
1.	<p><i>Obiectul de studiu al lexicologiei și corelația ei cu alte aspecte ale limbii</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiuni de lexic și lexicologie 2. Subdisciplinele lexicologiei 3. Lexicologia generală și lexicologia particulară 4. Lexicologia sincronică și lexicologia diacronică 5. Sursele lexicologiei 6. Locul lexicologiei între celelalte discipline lingvistice 7. Relațiile lexicologiei cu disciplinele lingvistice și cele nelingvistice 	4	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 14-27. Coteanu I., Forăscu N., Bidu-Vrânceanu A., p. 7-10. Șerban V., Evseev I., p. 51-62. Zugun P., p. 8-21, 36-44.</p>

2.	<p><i>Cuvîntul – unitate de bază a sistemului glosematic</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiunea lingvistică de cuvînt 2. Trăsăturile distinctive ale cuvîntului 3. Arbitrar și motivat în cuvînt 4. Cuvîntul în sistem și în enunț 5. Categorii de cuvinte 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 5-14. Șerban V., Evseev I., p. 41-89. Toma I., p. 58-64. Zugun P., p. 21-27.</p>
3.	<p><i>Componenta vocabularului românesc Vocabularul activ și vocabularul pasiv</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Componenta vocabularului 2. Vocabularul activ 3. Vocabularul pasiv 	2	<p>Avram M., Vocabularul actual al limbii române // LLR, 1997, nr. 3, p. 3-5. Coteanu I., Vocabularul limbii române // LLR, 1992, nr. 3-4, p. 3-5. Șerban V., Evseev I., p. 38-40; 114-117. Toma I., p. 70-73.</p>
4.	<p><i>Vocabularul de uz general și vocabularul cu sferă de utilizare limitată</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptul de arhaism 2. Tipuri de arhaisme 3. Conceptul de regionalism 4. Tipuri de regionalisme 5. Conceptul de neologism 6. Tipuri de neologisme 7. Noțiune de argou și de jargon 	2	<p>Hristea Th. (coord.), p. 122-132. Ionișor C., <i>Despre structura funcțională a vocabularului</i> // LLR, nr. 4, 2002, p. 15-18. Iordan I., Robu Vl., p. 318-322. Toma I., p. 74-78.</p>
5.	<p><i>Vocabularul fundamental și masa vocabularului. Vocabularul reprezentativ</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiune de vocabular fundamental (de bază, fond principal lexical) 2. Masa vocabularului 3. Vocabularul reprezentativ 4. Lexicul circulant 	2	<p>Hristea Th. (coord.), p. 14-15. Kiry Fr., <i>Vocabularul fundamental și masa vocabularului</i> // LLR, 1984, nr. 1, p. 4-6. Mirea A., C. Ionișor, <i>Despre fondul principal lexical (I)</i> // LLR, 1996, nr. 2, p. 11-12; (II) // LLR, 1996, nr. 3, p. 6-9. Toma I., p. 78-79.</p>
6.	<p><i>Sistematizarea semantică. Monosemia și polisemia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definierea noțiunilor: sens, semantică, semnificație 3. Concept de monosemie 4. Concept de polisemie 5. Sursele polisemiei 	2	<p>Hristea Th. (coord.), p. 17-19. Iordan I., Robu Vl., p. 246-265. Șerban V., Evseev I., p. 48-49. Zugun P., p.201-229.</p>
7.	<p><i>Cuvintele omonime și omonimia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definiția omonimelor și a omonimiei 2. Sursele omonimiei 3. Clasificări ale omonimelor 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 66-73. Hristea Th. (coord.), p. 21-30. Iordan I., Robu Vl., p. 266-269. Șerban V., Evseev I., p. 172-186.</p>

8.	<p><i>Cuvintele sinonime și sinonimia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definiția sinonimelor și a sinonimiei 2. Seria sinonimică și dominantă a seriei sinonimice 3. Sursele sinonimiei 4. Tipuri de sinonime 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 83-96. Forăscu N., <i>Sinonimia lexicală</i> // LLR, 1981, nr. 1, p.7-9. Hristea Th. (coord.), p. 32-38. Iordan I., Robu Vl., p. 269-271. Șerban V., Evseev I., p. 188-202.</p>
9.	<p><i>Cuvintele antonime și antonimia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definiția antonimelor și a antonimiei 2. Baza semantică a antonimiei 3. Clasificări ale antonimelor 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 96-104. Forăscu N., <i>Categorii semantice: antonimia</i> // LLR, nr. 4, 2000, p. 9-14. Hristea Th. (coord.), p. 32-38. Iordan I., Robu Vl., p. 272-274. Șerban V., Evseev I., p. 205-221.</p>
10.	<p><i>Cuvintele paronime și paronimia</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Definiția paronimelor și a paronimiei 2. Limitele paronimiei 3. Tipuri de paronime 4. Tangențele paronimiei cu fenomenele de limbă înrudite 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p.73-83. Felecan N., <i>Paronimia în limba română: Probleme de lexic și de cultivare a limbii, însoțite de un dicționar de paronime</i>, Baia Mare, Gutinul, 1994.</p>
11.	<p><i>Modalități de schimbare a sensului</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiune de metaforă 2. Metafore individuale și metafore ale limbii comune 3. Noțiune de hiperbolă 4. Noțiune de personificare 5. Noțiune de metonimie și sinecdocă 6. Noțiune de antonomază 7. Noțiune de lexicalizare 	2	<p>Crăciun Gh., <i>Introducere în teoria literaturii</i>, București, Editura Cartier, p. 147-154. DGȘ Șerban V., Evseev I., p. 157-164.</p>
12	<p><i>Procedee de descriere structurală a lexicului limbii române</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metoda onomasiologică 2. Metoda semasiologică 3. Metoda lexematică 4. Metoda analizei semice a subansamblurilor lexicale 5. Unele concluzii 	4	<p>Bidu-Vrănceanu A., Forăscu N., <i>Modele de structurare semantică. Cu aplicații la limba română (Polisemie, sinonimie, antonimie, cîmpuri)</i>, București, Editura Facla, 1984. Zugun P., p. 45-62.</p>
13	<p><i>Proba de evaluare</i></p>	2	

Total: 30 ore

Tematica și repartizarea orientativă a orelor la seminar

1.	<p style="text-align: center;"><i>Lexicografia românească</i></p> <p>I. Tipuri de dicționare</p> <p style="padding-left: 20px;">1. Dicționare generale</p> <ul style="list-style-type: none"> - explicative - ortografice - ortoepice - etimologice - mixte <p style="padding-left: 20px;">2. Dicționare speciale</p> <ul style="list-style-type: none"> - de sinonime - de antonime - de omonime - de neologisme - de terminologie lingvistică - idiomatice etc. <p style="padding-left: 20px;">3. Dicționare enciclopedice</p> <p>II. Apariții recente</p>	2	<p>Bahnaru V., <i>Considerații privind tipologia dicționarelor</i> // LR (Ch.), 2008, nr. 3-4, p. 104-112.</p> <p>Pietreanu M., <i>Dicționarele, instrumente ale muncii intelectuale</i> // LLR, 1987, nr. 3, p. 7-11.</p> <p>Șerban V., Evseev I., p. 18-34.</p> <p>Toma I., p. 126-129.</p>
2.	<p style="text-align: center;"><i>Cuvîntul în sistemul limbii</i></p> <p>1. Definiția cuvîntului. Precizări terminologice</p> <p>2. Caracterul biplan al cuvîntului: forma și conținutul. Raportul între formă și conținut</p> <p>3. Structura semnificantului (formeii cuvîntului)</p> <p>4. Structura semnificatului (conținutului cuvîntului)</p> <p>5. Clasificarea cuvintelor. Categoriile de unități lexicale</p> <p>6. Funcțiile cuvîntului</p> <p>7. Cuvînt – noțiune – obiect</p>	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 5-14.</p> <p>Hristea Th. (coord.), p. 8-11.</p> <p>Iordan I., Robu Vl., p. 212-218; 221-230.</p> <p>Șerban V., Evseev I., p. 41- 89.</p> <p>Toma I., p. 58-65.</p>
3	<p style="text-align: center;"><i>Stratificarea lexicală</i></p> <p>1. Lexicul de uz general și lexicul de uz special</p> <p>2. Arhaismele. Tipuri de arhaisme</p> <p>3. Istorisme</p> <p>4. Neologisme. Neologisme lingvistice și ocazionalisme</p> <p>5. Dialectisme teritoriale (Regionalisme)</p> <p>6. Dialectele sociale: argoul și jargonul</p> <p>7. Limbajul profesional</p>	4	<p>Bogdan-Oprea H., <i>Tipuri de arhaisme în limba română</i> (I) // LLR, nr. 1, 2002, p. 13-19; (II) // LLR, nr. 2, 2002, p. 6-13.</p> <p>Calarașu C., <i>Regionalisme</i> // LLR, 1986, nr. 1, p. 10-13.</p> <p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 107-116.</p> <p>Groza L., <i>Categoriile de arhaisme</i> (I) // LLR, 1986, nr. 2, p. 13-15; (II) LLR, 1986, nr. 4, p. 11-13.</p> <p>Hristea Th. (coord.), p. 122-132.</p> <p>Ionișor C., <i>Despre structura funcțională a vocabularului</i> // LLR, nr. 4, 2002, p. 15-18.</p> <p>Iordan I., Robu Vl., p. 318-322.</p> <p>Toma I., p. 60-78.</p> <p>Vasile E., <i>Importanța neologismelor în</i></p>

			<p><i>cultivarea limbii române literare // LLR, 1996, nr. 2, p.13-14.</i></p> <p><i>Aplicații</i> Bărbuță I., ex. 4, 5, 6. Melniciuc I., ex. 214, 224, 227, 242.</p>
4	<p><i>Stratigrafia etimologică</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Etimologia. Principii de analiză etimologică 2. Tipuri de etimologie 3. Stratigrafia etimologică a lexicului limbii române <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Substratul lexical daco-geto-tracic 3.2 Fondul lexical de origine latină 3.3. Superstratul lexical de origine slavă 3.4. Adstratul 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 157-187. Hristea Th. (coord.), p. 15-17. Șerban V., Evseev., I., p. 228-260.</p>
5.	<p><i>Statutul frazeologiei și obiectul ei de investigație</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptul de frazeologie și frazeologism 2. Tipuri de unități frazeologice 3. Sursele frazeologiei 4. Trăsăturile caracteristice ale frazeologismelor 	4	<p>Colțun Gh., <i>Frazeologia limbii române</i>, Ch. Editura ARC, 2000, p. 11-31; 153-173. Hristea Th., p. 134-160.</p> <p><i>Aplicații</i> Melniciuc I., ex. 166, 203, 204, 347.</p>
6.	<p><i>Semantica lexicală. Sensul lexical – problemă de cercetare a semanticii</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Problemele de cercetare a semanticii 2. Semantica lexicală 3. Natura sensului lexical 4. Cauzele schimbărilor de sens 	2	<p>Bidu-Vrănceanu A., Forăscu N., <i>Semantica românească. Realizări și perspective // SCL, 1988, nr. 3, p. 265-273.</i> Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 28-31. Graur Al., <i>Importanța semanticii // SCL, 1980, nr. 5, p. 565-566.</i> Groza L., 74-77. Hristea Th. (coord.), p. 17-19. Șerban V., Evseev I., p. 129-171.</p>
7.	<p><i>Dinamismul semantic al lexicului</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Relațiile conotative <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Extensiunea semantică 1.2 Restricția semantică 2. Pierderea legăturii semantice cu sensul inițial 3. Polarizarea semantică 4. Semantica funcțională 5. Sensul figurat 6. Condensarea semantică 7. Premisele evoluției semantice 	4	<p>Bahnaru V., <i>Mutații de sens: cauze, modalități, efecte</i>, Chișinău., 1988. Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 41-50. Hristea Th. (coord.), p. 17-31. Șerban V., Evseev I., p. 129-139. Vulpe A., <i>Extinderile de sens în contextul „erupției” informaționale // RLȘL, 2005, nr. 1-3, p. 39-42.</i></p>

8	<p><i>Mijloacele externe de îmbogățire a vocabularului. Împrumuturile lexicale în limba română</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Conceptul de împrumut 2. Raportul dintre împrumut și fenomenele adiacente 3. Căile de pătrundere a împrumuturilor lexicale 4. Adaptarea fonetică și gramaticală 5. Lexicul românesc în alte limbi 6. Necesitatea împrumuturilor lexicale 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 50-52. Hristea Th. (coord.), p. 66-121. Jordan I., Robu Vl., p. 310-318. Kiraly F., <i>Contacte lingvistice: Adaptarea fonetică a împrumuturilor românești de origine maghiară</i>, Timișoara, Facla, 1990. Negomireanu D., <i>Caracteristici ale terminologiei împrumuturilor lexicale în limba română</i> // SCL, 1997, nr. 1-4, p. 319-321. Stoichițoiu A., <i>Împrumuturi lexicale în limba română actuală</i> // LLR, 1991, nr. 3, p. 9 (I); LLR, 1991, nr. 4, p. 9 (II). Toma I., p. 96-98; 116-117.</p>
9	<p><i>Calcul lingvistic</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Calcul lingvistic. Precizări terminologice 2. Raportul dintre calc, traducere și împrumut lexical 3. Tipuri de calc lexical 4. Calc lexical de structură 5. Calcuri după cuvinte compuse 6. Calcuri după cuvinte derivate 7. Calc semantic 8. Calcuri semantice la cuvintele vechi 9. Calcuri semantice la cuvintele neologice 10. Calcuri frazeologice 11. Calcuri lexico-frazeologice 12. Semicalcurile 	4	<p>Apreotesei C., <i>Unele probleme ale calcului lingvistic</i> // SCL, 1980, nr. 4, p. 349-353. Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 53-55. Hristea Th. (coord.), p. 100-114. Toma I., p. 96-98; 116-117.</p>
10	<p><i>Diferențierea funcțional – stilistică a Lexicului</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Noțiuni de stil 2. Diferențierea stilistică 3. Stilul artistic sau beletristic 4. Stilul științific 5. Stilul publicistic 6. Stilul oficial-administrativ 7. Stilul colocvial 8. Noțiuni de stilistică 	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 144-155. Coteanu I., <i>Stilistica funcțională a limbii române</i>, București, Editura Academiei Române, 1973. Diaconescu P., <i>Definiție, limbaj, stil</i> // SCL, 1999, nr. 2, p. 305-308. Irimia D., <i>Introducere în stilistică</i>, Iași, Polirom, 1999.</p>
11	<p><i>Proba de evaluare</i></p>	2	

Total: 30 ore

Tematica și repartizarea orientativă a orelor de laborator

1.	<p><i>Mijloacele interne de îmbogățire a lexicului</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Preliminarii 2. Derivarea 3. Derivarea propriu-zisă sau progresivă. 4. Ortografia prefixelor și sufixelor 5. Derivarea inversă sau regresivă 6. Compunerea. Ortografia cuvintelor compuse 7. Conversiunea 	2	<p>Bahnaru V., <i>Mutații de sens: cauze, modalități, efecte</i>, Chișinău, 1988. Ciobanu F., Hasan F., <i>Formarea cuvintelor în limba română, vol. I, Compunerea</i>, Editura Academiei, București, 1970. Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 33-50. Hristea Th. (coord.), p. 66-121. Șerban V., Evseev I., p. 267-280.</p> <p><i>Aplicații</i> Bărbuță I., ex. 35, 41, 44, 48.</p>
2.	<p><i>Polisemia. Tipuri de sensuri în sfera cuvântului polisemantic</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Funcțiile polisemiei 2. Sens de bază <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Sens propriu 2.2 Sens figurat 3. Sensuri de context 	2	<p>Bucă M., Evseev I., p. 31-98. Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 28-31. Forăscu N., <i>Sensurile cuvântului // LLR</i>, 1984, nr. 4, p. 13-16. Forăscu N., <i>Sens denotativ, sens conotativ // LLR</i>, 1986, nr. 4, p. 13-16. Șerban V., Evseev I., p. 129-175.</p> <p><i>Aplicații</i> Melniciuc I., ex. 43, 45.</p>
3.	<p><i>Conceptul de familie lexicală</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Precizări terminologice 2. Familia lexicală. Definiție, statut, concept 3. Cuvânt primitiv sau cuvânt-bază 4. Cuvânt derivat 5. Tema lexicală 6. Raportul dintre rădăcină și radical 	2	<p>Dominte C., <i>Cum se nasc familiile de cuvinte // LR</i>, 2003, nr. 11-12, p. 37-43. Dominte C., <i>Cum se nasc familiile de cuvinte? // (II)</i>, LLR, 2002, nr. 4, p. 11-13. Hristea Th. (coord.), p. 67-70. Ionel G. A., <i>Tipuri de teme în familia lexicală cu baza moștenită din latină // Analele Universității din Craiova</i>, 2003, nr. 1-2, p. 107-115.</p> <p><i>Aplicații</i> Bărbuță I., ex. 49, 50.</p>
4.	<p><i>Omonimia. Omonimele și comunicarea</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omofonia și omografia 2. Rolul omonimiei în evoluția limbii 3. Funcțiile stilistice ale omonimelor 4. Omonimele și comunicarea 	2	<p>Berejan S., Bahnaru V., Zaporojan I., <i>Omonimele în limba română și în dicționare // DOLM</i>, Chișinău, 1988, p. 5-33. Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 66-73. Hristea Th. (coord.), p. 21-30. Iordan I., Vl. Robu, p. 266-269.</p> <p><i>Aplicații</i> Bărbuță I., ex. 28, 29. Melniciuc I., ex. 76, 100, 104.</p>
5.	<p><i>Sinonimia lexicală</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sinonimia în limbă 2. Sinonimia în vorbire 3. Sinonimele și comunicarea 4. Raportul dintre sinonimie și alte 	2	<p>Bidu-Vrănceanu A., Forăscu N., p. 112-138. Condrea I., <i>Sinonimia și exprimarea corectă // LR</i>, 1991, nr. 2, p. 60-62. Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 83-96. Coteanu I., Bidu-Vrănceanu A., p. 75-84.</p>

	<p>categorii semantice</p> <p>5. Funcțiile stilistice ale sinonimelor</p> <p>6. Unele concluzii</p>		<p>Guțu-Romalo V., <i>Pericolele sinonimiei</i>// LLR, nr. 2, 1987, p. 6-8.</p> <p>Hristea Th. (coord.), p. 32-38.</p> <p>Șerban V., Evseev I., p. 188-202.</p> <p><i>Aplicații</i></p> <p>Bărbuță I., ex. 16, 17, 18.</p> <p>Melniciuc I., ex. 148, 156.</p>
6.	<p><i>Antonimia lexicală</i></p> <p>1. Antonimia în limbă</p> <p>2. Antonimia în vorbire</p> <p>3. Raportul dintre antonime și celelalte categorii semantice</p> <p>4. Efectele stilistice ale antonimiei</p> <p>4.1 Antiteza</p> <p>4.2 Oximoronul</p> <p>4.3 Paradoxul</p> <p>4.4 Ironia</p> <p>4.5 Chiasmul</p> <p>5. Atracția antonimelor</p>	2	<p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 83-104.</p> <p>Forăscu N., <i>Categorii semantice: antonimia</i> // LLR, nr. 4, 2000, p. 9-14.</p> <p>Sîrbu R., <i>Antonimia lexicală în limba română</i>, Timișoara, Facla, 1977.</p> <p>Șerban V., Evseev I., p. 205-221.</p> <p>Ungureanu E., <i>Unele aspecte ale antonimiei în limba română</i> // LLR, 1996, nr. 1, p. 9-11.</p> <p><i>Aplicații</i></p> <p>Bărbuță I., ex. 22, 23, 26, 27.</p> <p>Melniciuc I., ex. 193, 194, 199.</p>
7.	<p><i>Paronimia și atracția paronimică</i></p> <p>1. Noțiune de paronimie și paronomazie</p> <p>2. Paronimele și atracția paronimică</p> <p>2.1. Conceptul de atracție paronimică</p> <p>2.2. Atracția paronimică și etimologia populară</p> <p>3. Tangențele paronimiei cu fenomenele de limbă înrudite</p> <p>4. Efectul stilistic al paronimelor</p>	2	<p>Andrei N., <i>Paronime și atracție paronimică</i> // LLR, 1988, nr. 2, p. 9-11.</p> <p>Chiriță C., <i>Paronimele</i> // LLR, 1993, nr. 2, p. 18-20.</p> <p>Corlăteanu N., Melniciuc I., p. 73-83.</p> <p>Felecan N., <i>Paronimia în limba română: Probleme de lexic și de cultivare a limbii, însoțite de un dicționar de paronime</i>, Baia Mare, Editura Gutinul, 1994.</p> <p>Hristea Th. (coord.), p. 24-31.</p> <p>Toma E., <i>Paronimia, sursă a unor greșeli în limbă</i> // LLR, nr. 3, p. 3.</p> <p><i>Aplicații</i></p> <p>Bărbuță I., ex. 31, 32.</p> <p>Melniciuc I., ex. 118, 127.</p>
8.	<p><i>Proba de evaluare</i></p>	1	

Total: 15 ore

Tematica și repartizarea orientativă a orelor de studiu individual (50 ore)

1.	<p>1. Din istoricul lexicografiei române</p> <p>2. Lexicografia românească de la origini pînă în 1825</p> <p>3. Lexicografia românească de la 1825 pînă la 1870</p> <p>4. Lexicografia românească de la 1870 pînă în prezent</p>	4	<p>Seche M., <i>Schiță de istorie a lexicografiei române</i>, V. I, București, Editura Științifică, 1966.</p> <p>Seche M., <i>Schiță de istorie a lexicografiei române</i>, V. II, București, Editura Științifică, 1969.</p>
----	--	---	--

2.	Conținutul semantic al cuvântului și realitatea extralingvistică	4	Iordan I., Robu Vl., p. 235-246.
3.	Tendențele actuale ale vocabularului în limba română	2	Ionescu C., Cerkez M., <i>Gramatică și stilistică. Analize de text</i> , Editura ALL Educațional S. A., București, p. 34-37.
4.	Vocabularul actual al limbii române	2	Avram M., <i>Vocabularul actual al limbii române</i> // LLR, 1997, nr. 3, p. 3-5. Forăscu N., <i>Cîteva observații asupra lexicului actual (I)</i> // LLR, 1996, nr. 2, p. 8-11; (II) // LLR, 1997, nr. 4, p. 6-8.
5.	Onomastica. Onimizare și deonimizare	2	Eremia A., <i>Terminologia entopică: aspecte și procedee onomasiologice</i> // RLȘL, 2004, nr. 1-3, p. 59-66. Iordan I., Robu Vl., <i>Limba română contemporană</i> , București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978, p. 235-245. Toma I., p. 118-122.
6.	Identificarea și analiza cuvintelor. Principii de analiză semantică aplicate cuvintelor românești	2	Bidu-Vrănceanu A., Forăscu N., <i>Cuvinte și sensuri</i> , p. 21-38. Toma I., p. 65-68.
7.	Semantica modernă. Stadiul actual al cercetărilor teoretice și practice	4	Bidu-Vrănceanu A., <i>Structura vocabularului limbii române contemporane</i> , București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 7-22.
8.	Dezambiguizarea semantică a semnului lexical	2	Bechet Fl., <i>Antiteza ca procedeu de dezambiguizare semantică</i> // SCL, 1996, nr. 1-6, p. 33-42. Păcuraru V., <i>Inferența vs dezambiguizarea semantică a semnului lexical</i> // RLȘL, 2005, nr. 4-6, p. 54-61. Păcuraru V., <i>Strategii de dezambiguizare semantică a semnului lexical</i> // RLȘL, 2006, nr. 1-2, p. 68-77.
9.	Relevanța trăsăturilor definatorii ale câmpurilor lexico-semantice	2	Babin-Rusu T., <i>Diferențierea structurilor lexico-semantice</i> // LR, 2006, nr. 4-6, p. 95-99.
10.	Sinonimia și polisemia	4	Bidu-Vrănceanu A., Forăscu N., <i>Cuvinte și sensuri</i> , p. 39-164.

11.	Antonimia lexicală. Antonimia și contextul	4	Bidu-Vrănceanu A., Forăscu N., <i>Cuvinte și sensuri</i> , p. 165-226.
12.	Dinamica îmbogățirii vocabularului prin procedee interne	4	Sainenco A., <i>Pentru o perspectivă dinamică a procedeeleor de formare a cuvintelor</i> // RLȘL, 2002, nr. 3-4, p. 106-110. Stoichițoiu Ichim A., <i>Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate</i> , București, Editura ALL Educațional, 2001, p. 7-17. Toma I., p. 100-117.
13.	Denotația și conotația	4	Carpov M., <i>Captarea sensurilor: coordonate analitice</i> , București, Editura Eminescu, 1987, p. 13 și următ. Coteanu I., <i>Stilistica funcțională a limbii române: stil, stilistică, limbaj</i> , București, Editura Academiei, p. 35-42. Forăscu N., <i>Sens denotativ, sens conotativ</i> // LLR, 1986, nr. 4, p. 13-15. Iordan I., Robu Vl., p. 250-251.
14.	Calcul lingvistic și cultivarea limbii literare	2	Hristea Th. (coord.), p. 119-121. Palii Al., <i>Calchierea ca aspect al interferenței limbilor</i> , Chișinău, 1991.
15.	Argoul în limba română	4	Ionișor C., <i>Despre structura funcțională a vocabularului</i> // LLR, 2002, nr. 4, p. 318-322. Leonte C., <i>Superlativul în argoul tinerilor</i> // SCL, 1998, nr. 1-2, p. 163-167. Stoichițoiu Ichim A., <i>Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate</i> , București, Editura ALL Educațional, 2001, p. 119-124.
16.	Abrevierile în limba română actuală	4	Avram M., <i>Gramatica pentru toți</i> , București, Editura Academiei, 1986. Dumitrescu F., <i>Dinamica lexicului românesc-ieri și azi</i> , București, 1995. Dumitrescu M., Suricov A., <i>Abrevierea în limba română</i> // LR, 1987, nr. 5. Seche L., <i>Compunerea cu ajutorul abrevierilor</i> // LLR, 1977, nr. 3. Suricov A., <i>Abrevierea și omonimia în limba română</i> // LR, XLIV, 1995, nr. 1-2. Tăriță Z., <i>Indicii ale lexicalizării abrevierilor</i> , În: <i>Probleme de lingvistică generală și romanică</i> , Chișinău, CE USM, 2003, p. 110-113.

--	--	--	--

Total: 50 ore

VII. Evaluarea disciplinei

Cursul de Lexicologie are un caracter dublu: teoretic și practic. Pe parcurs, se vor propune forme intermediare de evaluare: analize contextuale, exerciții, teste etc. Forma de evaluare finală este examenul (în scris). În acest scop, se propune un chestionar și o mostră de test.

Chestionar pentru examen

1. Lexicologia și obiectul ei de studiu
2. Lexicologia și relațiile ei cu alte discipline lingvistice și nelingvistice
3. Cuvântul în sistemul limbii
4. Definiția cuvântului. Structura semnificantului (formeii cuvântului) și structura semnificatului (conținutului cuvântului)
5. Funcțiile cuvântului
6. Relațiile dintre cuvânt – noțiune – obiect
7. Mijloacele interne de îmbogățire a lexicului (derivarea, compunerea, conversiunea)
8. Mijloacele externe de îmbogățire a lexicului (împrumuturile și calcurile)
9. Lexicul de uz general și lexicul de uz special
10. Arhaismele. Tipuri de arhaisme
11. Neologismele. Tipuri de neologisme
12. Dialectismele teritoriale (Regionalismele). Concept, tipologie, statut
13. Elementele de jargon
14. Elementele de argou
15. Limbajul profesional
16. Semantica. Obiectul de cercetare și problemele semanticii
17. Monosemia și polisemia. Sursele polisemiei
18. Tipologia sensurilor cuvintelor polisemantice
19. Funcțiile polisemiei. Denotația. Conotația
20. Omonimia. Cauzele apariției omonimelor
21. Clasificarea omonimelor. Omofonia. Omografia
22. Criteriile de delimitare a omonimelor de cuvintele polisemantice
23. Paronimia. Limitele paronimiei. Clasificarea paronimelor
24. Sinonimia. Seria sinonimică. Dominanta seriei sinonimice. Tipuri de sinonime
25. Căile de îmbogățire a sinonimiei
26. Antonimia. Sfera de răspândire a antonimelor. Clasificarea antonimelor
27. Etimologia. Principii de analiză etimologică
28. Tipuri de etimologie. Definiție, caracteristici
29. Etimologia populară și atracția paronimică
30. Stratigrafia etimologică a lexicului limbii române
31. Frazeologia și obiectul ei de studiu
32. Noțiune de unitate frazeologică. Tipuri de unități frazeologice
33. Clasificarea unităților frazeologice
34. Trăsăturile specifice ale frazeologismelor
35. Sursele frazeologismelor
36. Lexicografia. Obiectivele ei principale

37. Tipuri de dicționare. Deosebirea dintre dicționarele generale și speciale
38. Fondul principal lexical și masa vocabularului
39. Vocabularul reprezentativ
40. Lexicul circulant

Mostră de test

1. Caracterizați funcțiile cuvântului 4 p.
2. Explicați noțiunea de derivare progresivă; exemplificați 6 p.
3. Ilustrați limitele paronimiei 6 p.
4. Precizați deosebirea dintre regionalisme și termeni populari 4 p.
5. Demonstrați, prin exemple, că *a veni, mîndru, ochi* sînt cuvinte polisemantice 10 p.
6. Scrieți sinonimele neologice pentru cuvintele: *îndemînatic, a cere, vorbăreț, ciudat, a opri* 5 p.
7. Grupați sinonimele: 5 p.

Învechit	Dezinvolt
Neplăcere	Erudit
Degajat	Desuet
Învățat	Dezagrement
Prăda	Deziderat
Denunțator	Discordant
Dorință	Disensiune
Neînțelegere	Delator
Nepotrivit	Devaliza
Ceartă	Dezacord

8. Explicați fenomenul românismelor în alte limbi. 10 p.

Barem

Nota	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Puncte	50	49-45	44-40	39-35	34-30	29-25	24-20	19-13	12-6	5-0

Total: 50 p.

Bibliografie

1. Andrei M., Ghiță I., *Limba română. Fonetică, lexicologie, gramatică, stil și compoziție, Exerciții*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1985.
2. Bărbuță Ion, *Limba română prin exerciții*, Chișinău, 2009.
3. Bidu-Vrânceanu A., *Structura vocabularului limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.
4. Bidu-Vrânceanu A., Forăscu N., *Cuvinte și sensuri. Polisemia, sinonimia, antonimia prin exerciții*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988.
5. Bucă M., Evseev I., *Probleme de semasiologie*, Timișoara, Editura Facla, 1976.
6. Chiriac M., Iancu M., *Vocabular. Teorie și teste*, București, Editura Recif, 1995.
7. Constantinescu-Dobridor Gh., *Dicționar de termeni lingvistici*, București, Teora, 1998.

8. Corlăteanu N., Melniciuc I., *Lexicologia*, Chișinău, Editura Lumina, 1992.
9. Coteanu I., Forăscu N., Bidu-Vrănceanu A., *Limba română contemporană. Vocabularul*, București, 1985.
10. *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.
11. Groza L., *Elemente de lexicologie*, București, Editura Humanitas Educațional, 2004.
12. Hristea Th. (coordonator), *Sinteze de limba română*, București, Editura Albatros, 1984.
13. Felecan N., *Paronimia în limba română*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1993.
14. Iordan I., Robu Vl., *Limba română contemporană*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
15. Melniciuc I., *Practicum la Lexicologie*, Chișinău, Editura Lumina, 1991.
16. Pietreanu M., *Exerciții lexicale pentru limba română*, București, Editura Garamond-Junior, 1995.
17. Popa I., *Fonetica și vocabularul*, București, Editura Teora, 1994.
18. Pușcariu S., *Limba română*, V-I, București, Editura Minerva, 1976.
19. Șerban V., Evseev I., *Vocabularul românesc contemporan. Schiță de sistem*, Timișoara, Editura Facla, 1978.
20. Sîrbu R., *Antonimia lexicală în limba română*, Timișoara, Editura Facla, 1977.
21. Toma I., *Limba Română Contemporană. Privire generală*, București, Editura Niculescu, 2001.
22. *Tratat de lingvistică generală*, București, 1971.
23. Zugun P., *Lexicologia limbii române*, Iași, Tehnopress, 2000.